

ĐẠI HỌC HUẾ
TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT

KỶ YẾU HỘI THẢO QUỐC GIA
“PHÁP LUẬT TRONG NHÀ NƯỚC
PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA
VIỆT NAM: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ
THỰC TIỄN”

THỪA THIÊN HUẾ, năm 2022

MỤC LỤC

1. LUẬT VỀ TƯ PHÁP ĐỐI VỚI NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN: THỰC TIỄN Ở VIỆT NAM VÀ KINH NGHIỆM Ở MỘT SỐ NƯỚC ĐÔNG NAM Á.....	1
Nguyễn Thị Lan Anh	
2. BẢO ĐẢM MÔI TRƯỜNG KINH DOANH CÔNG BẰNG TRONG THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ TẠI VIỆT NAM	2
Lê Thị Châu	
3. QUYỀN LẬP PHÁP TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA HIỆN NAY.....	3
Nguyễn Lê Dân	
4. PHÁP LUẬT VỀ HIẾN TẶNG MÔ, TẶNG VÌ MỤC ĐÍCH NHÂN ĐẠO VÀ THỰC TIỄN THỰC HIỆN Ở VIỆT NAM	4
Nguyễn Văn Công Định	
5. PHÁP LUẬT VỀ TÔN GIÁO TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM.....	5
Đỗ Thị Kim Định	
6. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ QUAN HỆ LAO ĐỘNG ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CỦA NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM.....	6
Phạm Thị Hương Giang	
7. NGUYÊN TẮC KHÔNG PHÂN BIỆT ĐỐI XỬ TRONG HIẾN PHÁP VÀ PHÁP LUẬT VIỆT NAM	7
Nguyễn Linh Giang	
8. HOÀN THIỆN HỆ THỐNG PHÁP LUẬT GẮN VỚI YÊU CẦU XÂY DỰNG NỀN QUẢN TRỊ QUỐC GIA TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM HIỆN NAY	8
Nguyễn Thị Linh Giang	
9. TÍNH PHÙ HỢP VỚI XU HƯỚNG NHÂN ĐẠO HÓA CỦA PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM VỀ HÌNH PHẠT	18
Trần Văn Hải	
10. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ DÂN CHỦ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY	19
Nguyễn Thị Việt Hương	
11. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN RIÊNG TƯ CỦA CÔNG DÂN TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM.....	20
Trần Thị Diệu Hà	
12. PHÁP LUẬT VỀ KÊ BIÊN, BÁN ĐÁU GIÁ TÀI SẢN LÀ QUYỀN SỞ HỮU TRÍ TUỆ TRONG THI HÀNH ÁN DÂN SỰ.....	21
Phan Công Hiền; Trần Nhật Phi; Hoàng Thị Thanh Thủy	
13. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ GIÁM SÁT CỦA CÁC TỔ CHỨC XÃ HỘI ĐỐI VỚI HOẠT ĐỘNG CỦA BỘ MÁY NHÀ NƯỚC Ở VIỆT NAM HIỆN NAY	22

Lê Thương Huyền; Nguyễn Thu Trang

14. PHÂN MẢNG PHÁP LUẬT TÀI SẢN, SỞ HỮU VÀ HỢP ĐỒNG Ở VIỆT NAM: RỦI RO VÀ HỆ QUẢ PHÁP LÝ..... 24

Dương Quỳnh Hoa

15. HOÀN THIỆN CHÍNH SÁCH, PHÁP LUẬT AN SINH XÃ HỘI NHẪM ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CỦA NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM..... 25

Hoàng Kim Khuyên

16. NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN VÀ SỰ KIỂM SOÁT QUYỀN TÙY NGHI TRONG VIỆC XÂY DỰNG, ÁP DỤNG CÁC TÌNH TIẾT GIẢM NHẸ, TĂNG NẶNG TRÁCH NHIỆM HÀNH CHÍNH..... 26

Nguyễn Nhật Khanh

17. PHÁP LUẬT VÀ QUYỀN LỰC TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM..... 27

Võ Công Khôi

18. BẢO ĐẢM QUYỀN TỰ DO KINH DOANH CỦA CÁ NHÂN TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN – TỪ PHÁP LUẬT VỀ HOẠT ĐỘNG BÁN HÀNG RONG..... 28

Nguyễn Lê Lý

19. XU HƯỚNG XÓA BỎ HÌNH PHẠT TỬ HÌNH Ở MỘT SỐ QUỐC GIA TRÊN THẾ GIỚI – NHỮNG GIÁ TRỊ GỢI MỞ SỰ HOÀN THIỆN NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN CHO VIỆT NAM 29

Trương Mỹ Linh; Nguyễn Yên Nhi

20. TÍNH NHÂN ĐẠO TRONG CÁC QUY ĐỊNH PHÁP LUẬT VỀ XỬ PHẠT VI PHẠM HÀNH CHÍNH VÀ ĐỊNH HƯỚNG HOÀN THIỆN 30

Cao Vũ Minh

21. PHÁP LUẬT VỀ HOẠT ĐỘNG THAM VẤN Ý KIẾN NỘI DUNG BÁO CÁO ĐÁNH GIÁ TÁC ĐỘNG MÔI TRƯỜNG TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM..... 31

Phan Đình Minh

22. PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN CON NGƯỜI, QUYỀN CÔNG DÂN TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM..... 32

Võ Khánh Minh

23. MỐI QUAN HỆ GIỮA LỄ CÔNG BẰNG VÀ NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TỪ GÓC NHÌN CỦA ARISTOTLE VÀ NHỮNG GỢI MỞ TRONG XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA TẠI VIỆT NAM..... 33

Đông Thị Huyền Nga

24. PHÁP LUẬT DÂN CHỦ CƠ SỞ Ở VIỆT NAM..... 34

Mai Thị Minh Ngọc

25. THỰC TRẠNG TỔ CHỨC BỘ MÁY QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÀI NGUYÊN MÔI TRƯỜNG VÀ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CỦA NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM..... 35

Nguyễn Thị Bảo Nga

26. NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG MỐI QUAN HỆ VỚI DÂN CHỦ VÀ QUYỀN CON NGƯỜI..... 36
Lê Thị Nga

27. BÀN VỀ MỘT SỐ TÌNH TIẾT GIẢM NHẸ TRÁCH NHIỆM HÌNH SỰ ÁP DỤNG VỚI NGƯỜI DƯỚI 18 TUỔI PHẠM TỘI THEO PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM... 37
Dương Thị Cẩm Nhung 37

28. THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT BẢO HỘ CÔNG DÂN Ở NƯỚC NGOÀI TRONG BỐI CẢNH KHỦNG HOẢNG..... 38
Phạm Hồng Nhật

29. TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN..... 39
Nguyễn Duy Phương

30. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN KHIẾU NẠI CỦA VIÊN CHỨC TRONG CÁC ĐƠN VỊ SỰ NGHIỆP CÔNG LẬP 40
Nguyễn Thành Phương; Trần Thị Thu Vân

31. YÊU CẦU VỀ TÍNH ỔN ĐỊNH CỦA PHÁP LUẬT TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN 41
Nguyễn Văn Quân; Nguyễn Thị Hoài Phương

32. XÂY DỰNG PHÁP LUẬT TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP VỀ DỊCH BỆNH ĐÁP ỨNG YÊU CẦU ĐẢM BẢO AN NINH CON NGƯỜI TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM..... 42
Hoàng Thị Ái Quỳnh; Hoàng Xuân Thanh

33. PHÁP LUẬT VÀ NHÂN ĐẠO TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM..... 43
Hồ Sỹ Sơn

34. PHÁP LUẬT VỀ HÀNH NGHỀ LUẬT SƯ TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM..... 44
Tôn Thất Nhân Tước

35. HIỆN PHÁP PHÁP QUYỀN VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA ĐỐI VỚI VIỆC HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VÀ XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA Ở VIỆT NAM..... 45
Mai Văn Thắng

36. ẢNH HƯỞNG CỦA YẾU TỐ VĂN HÓA - XÃ HỘI ĐẾN VIỆC HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN XU HƯỚNG NHÂN ĐẠO HÓA TRONG LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM... 46
Vũ Thị Thủy; Đào Thúy Hằng

37. ĐẢM BẢO TIẾP CẬN CÔNG LÝ TRONG TỐ TỤNG DÂN SỰ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY 47
Nguyễn Thị Thu Thủy

38. MỘT SỐ Ý KIẾN VỀ ĐIỀU CHỈNH PHÁP LUẬT ĐỐI VỚI QUAN HỆ GIA ĐÌNH Ở VIỆT NAM 48

Nguyễn Thanh Tùng

39. QUẢN TRỊ NHÀ NƯỚC THEO NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN Ở CỘNG HÒA LIÊN BANG ĐỨC 49

Nguyễn Minh Tuấn

40. PHÁP LUẬT VỀ BẢO ĐẢM QUYỀN IM LẶNG TRONG LUẬT TỐ TỤNG HÌNH SỰ VIỆT NAM – THỰC TRẠNG VÀ KIẾN NGHỊ 50

Bùi Thanh Tâm

41. SỰ THỂ HIỆN CỦA NGUYÊN TẮC NHÂN ĐẠO TRONG LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN 51

Nguyễn Văn Tròn; Nguyễn Anh Thư

42. CƠ CHẾ HIẾN PHÁP BẢO VỆ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM 52

Võ Thị Phương Uyên; Nguyễn Nam Phương

43. PHÁP LUẬT TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM 53

Võ Khánh Vinh

1. LUẬT VỀ TƯ PHÁP ĐỐI VỚI NGƯỜI CHƯA THÀNH NIÊN: THỰC TIỄN Ở VIỆT NAM VÀ KINH NGHIỆM Ở MỘT SỐ NƯỚC ĐÔNG NAM Á

Nguyễn Thị Lan Anh *

Tóm tắt: Việt Nam là nước luôn cố gắng và nỗ lực bảo vệ quyền của người chưa thành niên. Tuy nhiên hiện nay các quy định về người chưa thành niên phân tán ở các luật khác nhau như luật dân sự, luật hình sự, luật hành chính, luật tố tụng hình sự, luật thi hành án hình sự,...chưa được tập hợp thành một luật riêng. Điều này gây khó khăn không nhỏ cho việc áp dụng pháp luật và bảo đảm quyền của người chưa thành niên. Hiện nay, trên thế giới và nhiều nước Đông Nam Á đã xây dựng một luật riêng về người chưa thành niên ở các phạm vi khác nhau như: Luật người chưa thành niên, Luật tư pháp hình sự đối với người chưa thành niên, Luật người chưa thành niên và gia đình,... Việc quy định riêng về một đạo luật cho người chưa thành niên là một tư tưởng tiến bộ, nhân đạo, giúp cho việc giải quyết vụ việc đối với người chưa thành niên được nhanh chóng và đảm bảo các quyền và lợi ích hợp pháp của người chưa thành niên. Do đó, Việt Nam cần nghiên cứu kinh nghiệm của các nước trên thế giới, đặc biệt là một số nước Đông Nam Á trong vấn đề xây dựng một đạo luật riêng về tư pháp đối với người chưa thành niên.

Từ khóa: người chưa thành niên, tư pháp người chưa thành niên, luật về tư pháp người chưa thành niên.

---

* Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: anhtl@hul.edu.vn

2. BẢO ĐẢM MÔI TRƯỜNG KINH DOANH CÔNG BẰNG TRONG THƯƠNG MẠI ĐIỆN TỬ TẠI VIỆT NAM

Lê Thị Châu*

Tóm tắt: Toàn cầu hóa và sự phát triển nhanh chóng của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đã tạo ra cơ hội và thách thức cho thương mại nói chung và thương mại điện tử nói riêng. Đặc biệt, những biến cố trong đại dịch COVID-19, thương mại điện tử đã trở thành công cụ chủ yếu của thị trường để đáp ứng nhu cầu và thay đổi một số thói quen của người tiêu dùng. Điều này đặt ra nhiều vấn đề pháp lý cần nghiên cứu. Trước hết, cần hoàn thiện khuôn khổ pháp lý để tạo điều kiện vận hành và kiểm soát môi trường kinh doanh công bằng và bảo đảm cho các chủ thể tham gia thương mại điện tử thực hiện hành vi kinh doanh công bằng. Trên thực tế, thương mại điện tử đang tiềm ẩn rất nhiều nguy cơ mất công bằng trên các phương diện về chủ thể kinh doanh, đối tượng giao dịch và phạm vi giao dịch. Nghiên cứu này phân tích những điều kiện cần thiết bảo đảm môi trường kinh doanh công bằng trong thương mại điện tử nhằm đưa ra một số kiến nghị về bảo đảm môi trường kinh doanh công bằng góp phần xây dựng Nhà nước pháp quyền Xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Từ khóa: Môi trường kinh doanh công bằng, chủ thể kinh doanh, thương mại điện tử.

---

* PGS.TS., Viện trưởng Viện nghiên cứu phát triển thực hành pháp luật (CLD); Email: lethichau2903@gmail.com.

3. QUYỀN LẬP PHÁP TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA HIỆN NAY

Nguyễn Lê Dân*

Tóm tắt: Việt Nam đang triển khai thực hiện Chiến lược xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045. Trong nỗ lực chung này, hoạt động lập pháp của Việt Nam tập trung xây dựng hệ thống pháp luật đồng bộ, thống nhất, hiện đại, khả thi, công khai, minh bạch, ổn định, có sức cạnh tranh quốc tế, lấy quyền và lợi ích hợp pháp của người dân làm trung tâm, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, bảo đảm yêu cầu phát triển nhanh và bền vững, góp phần hoàn thiện nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Ngoài ra, hoạt động lập pháp có vai trò quan trọng vì nó là hoạt động tạo ra các văn bản luật như luật (bộ luật), nghị quyết chứa các quy phạm pháp luật, đồng thời đây cũng là cơ sở để ban hành các văn bản pháp luật khác. Để hoạt động lập pháp trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam có hiệu quả, cần quan tâm, làm rõ những vấn đề có liên quan đến khái niệm, quan điểm và thực trạng. Bài viết này làm rõ quan điểm và thực trạng về quyền lập pháp trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam; trên cơ sở đó đề xuất các giải pháp định hướng để tiếp tục hoàn thiện quyền lập pháp trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong thời gian tới.

---

* ThS., Viện Nhà nước và Pháp luật.

4. PHÁP LUẬT VỀ HIẾN TẶNG MÔ, TẶNG VÌ MỤC ĐÍCH NHÂN ĐẠO VÀ THỰC TIỄN THỰC HIỆN Ở VIỆT NAM

Nguyễn Văn Công Định*

Tóm tắt: Cấy ghép tạng là một trong những thành tựu to lớn của thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng với nhiều thành tựu vượt bậc. Ở Việt Nam việc cha, mẹ hiến tạng nguyện hiến tạng để chữa trị cho con cái hoặc những người thân thích với nhau là không hiếm. Bên cạnh đó, trong bối cảnh quan niệm và thái độ của người dân về hiến tạng sau khi mình chết cũng dần đang được thay đổi theo hướng tích cực, họ mong muốn sau khi chết có thể được hiến tạng cho phục vụ cho các trung tâm nghiên cứu y học, hoặc cấy ghép cho người bệnh nhằm mục đích chữa bệnh. Việc hiến tạng mô, tạng, bộ phận cơ thể người là một trong những hành động cao cả, thể hiện tính nhân đạo và phải tuân theo những quy định của pháp luật. Tuy nhiên, với như cầu cần tạng để cấy ghép tạng ngày càng tăng và hệ thống pháp lý quy định chưa cụ thể đã tạo cơ hội cho một số người lợi dụng việc hiến tạng mô, tạng, bộ phận cơ thể người để thương mại hóa, đây là một hành vi trái với quy định pháp luật. Qua bài viết này, tác giả nghiên cứu các quy định của pháp luật về việc hiến, tặng mô tạng vì mục đích nhân đạo; đưa ra một số đánh giá, nhận xét. Từ đó đề xuất giải pháp hoàn thiện pháp luật về hiến tặng mô, tạng.

Từ khóa: Hiến tạng mô tạng, mục đích nhân đạo, pháp luật Việt Nam.

---

* Sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: congdingh045@gmail.com.

5. PHÁP LUẬT VỀ TÔN GIÁO TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Đỗ Thị Kim Định*

Bài viết làm sáng tỏ những nội dung cơ bản sau:

Thứ nhất, pháp luật và tôn giáo trong nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Trong đó, phân tích mối quan hệ giữa pháp luật và tôn giáo. Đó là mối quan hệ vừa có sự thống nhất, vừa có sự khác biệt, vừa có sự tác động quan lại lẫn nhau. Đồng thời, làm rõ quá trình xây dựng và hoàn thiện pháp luật về tôn giáo trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Thứ hai, quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo trong pháp luật quốc tế và trong nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Nhà nước Việt Nam đã nhìn nhận tín ngưỡng, tôn giáo là nhu cầu chính đáng của con người; thực hiện nhất quán chính sách tôn trọng và bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo và quyền tự do không tín ngưỡng, tôn giáo của mọi người.

Thứ ba, trách nhiệm của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong việc công nhận, tôn trọng, bảo vệ và bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo của mọi người. Điều này thể hiện thống nhất từ trong chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước và được thể hiện trên thực tế.

---

* TS., Trường Đại học Kiểm sát Hà Nội.

6. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ QUAN HỆ LAO ĐỘNG ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CỦA NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Phạm Thị Hương Giang*

Tóm tắt: Quan hệ lao động luôn được sự quan tâm đặc biệt của Đảng và Nhà nước, thể hiện thông qua chính sách, pháp luật quốc gia. Thời gian qua, pháp luật về QHLD đã đạt những thành tựu nhất định, song còn tồn tại một vài hạn chế ở những quy định về quyền thành lập, gia nhập tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp; giải quyết tranh chấp lao động và đình công... Để đáp ứng yêu cầu của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, pháp luật về QHLD cần đáp ứng các yêu cầu sau: (i) tôn trọng và đảm bảo quyền con người trong lĩnh vực lao động; (ii) được điều chỉnh trong khuôn khổ của Hiến pháp và pháp luật; (iii) là công cụ pháp lý để giới hạn quyền lực nhà nước trong mối quan hệ giữa Nhà nước và xã hội. Từ những yêu cầu trên, bài viết đưa ra một số giải pháp hoàn thiện pháp luật về QHLD nhằm đáp ứng các yêu cầu của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, bao gồm: (1) hoàn thiện hệ thống pháp luật về QHLD đáp ứng kịp với yêu cầu của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện bộ máy nhà nước cũng như việc quản lý nhà nước, quản lý xã hội bằng pháp luật; (2) nâng cao chất lượng, trình độ chuyên môn của các cán bộ, công chức; (3) hoàn thiện hệ thống an sinh xã hội để đảm bảo hiệu quả cả về mặt kinh tế và xã hội; (4) xây dựng cơ chế thương lượng trong thỏa thuận hai bên; (5) hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa; (6) thúc đẩy tham gia Công ước quốc tế về lao động của ILO.

---

* ThS., Viện Nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

7. NGUYÊN TẮC KHÔNG PHÂN BIỆT ĐỐI XỬ TRONG HIẾN PHÁP VÀ PHÁP LUẬT VIỆT NAM

Nguyễn Linh Giang*

Tóm tắt: Không phân biệt đối xử là một nguyên tắc căn bản của Luật Nhân quyền quốc tế và của mọi hệ thống pháp luật về nhân quyền trên thế giới. Nguyên tắc này đã được thể hiện trong Hiến pháp và pháp luật Việt Nam ở các lĩnh vực với các mức độ khác nhau. Tuy nhiên, việc thực hiện nguyên tắc này trên thực tế ở cả thế giới và Việt Nam đều đang đặt ra nhiều vấn đề cần phải đánh giá, nhìn nhận và đưa ra các biện pháp điều chỉnh phù hợp.

Bài viết sẽ phân tích các khái niệm và nội hàm của khái niệm "Không phân biệt đối xử" theo cách hiểu của Luật Nhân quyền quốc tế; liệt kê và đánh giá việc thể hiện nguyên tắc này trong Hiến pháp và pháp luật Việt Nam cũng như là việc áp dụng nguyên tắc này trên thực tế, để từ đó đưa ra các giải pháp về lập pháp và thi hành pháp luật liên quan đến nguyên tắc này ở Việt Nam hiện nay.

---

* TS., Viện Nhà nước và Pháp luật - Viện Hàn lâm KHXH Việt Nam

8. HOÀN THIỆN HỆ THỐNG PHÁP LUẬT GẮN VỚI YÊU CẦU XÂY DỰNG NỀN QUẢN TRỊ QUỐC GIA TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM HIỆN NAY

Nguyễn Thị Linh Giang*

Lần đầu tiên các văn kiện Đảng toàn quốc lần thứ XIII Đảng sử dụng đến khái niệm “quản trị quốc gia” tại các nội dung của những nhiệm vụ trọng tâm và đột phá chiến lược Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII: “*Đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, hiệu quả*”¹. Khái niệm này cũng được sử dụng với hàm ý như vậy trong phần Bài học kinh nghiệm của Báo cáo đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ kinh tế - xã hội 05 năm 2016-2020: “*Phải coi trọng đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, hiệu quả, nhất là quản lý phát triển và quản lý xã hội*”²; Phương hướng nhiệm vụ kinh tế - xã hội 5 năm 2021-2025: “*Thực hiện chuyển đổi số quốc gia trong quản trị quốc gia, quản lý nhà nước, sản xuất kinh doanh, tổ chức xã hội và quản lý tài nguyên quốc gia.*”³. Chiến lược phát triển kinh tế xã hội 10 năm 2021 -2030: “*Đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, nhất là quản lý phát triển và quản lý xã hội*”⁴.

1. Quản trị quốc gia – Quản trị nhà nước tốt

Trong mô hình quản lý công mới, mục tiêu gia tăng hiệu quả hoạt động của hành chính nhà nước với những xu hướng như: đơn giản hóa hệ thống quy định, quy tắc; Đẩy mạnh phân quyền; Áp dụng cơ chế thị trường và nhiều phương pháp quản lý hiện đại của doanh nghiệp vào hành chính nhà nước; Tính chuyên nghiệp cần có trong đội ngũ nhân sự nhà nước như là một tiêu chuẩn trong thực thi công vụ; Việc cung ứng dịch vụ công có sự tham gia của khu vực tư nhân với những cách thức ủy quyền khác nhau từ nhà nước;... Trong xu hướng này, đòi hỏi mỗi một quốc gia cần chủ động dịch chuyển phương thức quản trị nhằm thích ứng với sự biến đổi của tiến trình phát triển không chỉ dừng lại ở một quốc gia mà trở thành xu thế của toàn cầu và của khu vực. Chính vì vậy, một số thuật ngữ “quản trị nhà nước tốt”, “điều hành chính phủ tốt”, “quản trị quốc

---

* TS., Học viện Chính trị khu vực III.

¹ Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.II, tr. 337.

² Tlđđ, tr. 81.

³ Tlđđ, tr. 131.

⁴ Tlđđ, t.I, tr. 220.

gia”,... đã đặt ra những yêu cầu mới trong việc xây dựng xã hội và đẩy mạnh sự tham gia của người dân vào hoạt động quản lý nhà nước đem đến sự thay đổi mạnh mẽ trong yêu cầu quản trị quốc gia của mỗi nhà nước.

Ngân hàng thế giới đưa ra 6 tiêu chí để đánh giá khả năng quản trị nhà nước tốt như sau⁵:

- Tiếng nói và trách nhiệm giải trình;
- Ổn định chính trị và khả năng của bạo lực;
- Hiệu năng chính phủ;
- Chất lượng quản lý;
- Thi hành pháp luật;
- Kiểm soát tham nhũng.

Ủy ban Kinh tế và xã hội đối với Châu Á và Thái Bình Dương của Liên hợp quốc đưa ra 8 tiêu chí để đánh giá quản trị nhà nước tốt, theo đó gồm⁶:

- Quản lý theo các quy định của pháp luật;
- Đảm bảo tính minh bạch;
- Tính thích ứng linh hoạt đối với sự thay đổi;
- Đảm bảo sự định hướng và đồng thuận;
- Bình đẳng và công bằng;
- Hiệu lực và hiệu quả;
- Trách nhiệm báo cáo, giải trình;
- Đảm bảo sự tham gia của các chủ thể trong xã hội.

Theo các cơ quan Liên hợp quốc, quản trị quốc gia tốt bao gồm 8 đặc trưng chính đó là⁷:

- Sự tham gia;
- Định hướng đồng thuận;
- Trách nhiệm giải trình;
- Sự minh bạch;
- Sự kịp thời;

---

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Good_governance

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Good_governance

⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Good_governance

- Tính hiệu lực;
- Tính hiệu quả;
- Tính bình đẳng và không loại trừ và tuân thủ pháp quyền.

Ở một khía cạnh khác, thuật ngữ quản trị quốc gia là mặt biểu hiện của thể chế. Hiệu quả quản trị quốc gia chính là thước đo tác động của thể chế. Một đất nước muốn giàu mạnh thì cần phải được quản trị theo cách thức tiên tiến, vì “*thể chế tiến bộ sẽ mở đường cho đất nước phát triển*”⁸. Nền quản trị quốc gia hiện đại, hoạt động hiệu lực, hiệu quả là một tiêu chí quan trọng của nhà nước pháp quyền mà theo đó, chuẩn mực chung của nền quản trị quốc gia là:

Một là, tính pháp quyền. Điều đặt ra yêu cầu quá trình ban hành và thực hiện các quy định pháp luật phải đảm bảo sự tuân thủ tuyệt đối của các đối tượng chịu sự điều chỉnh. Riêng đối với các cơ quan công quyền, nguyên tắc pháp chế luôn được duy trì đồng nghĩa với việc không thể ban hành các quyết định vượt phạm vi, thẩm quyền được pháp luật quy định.

Hai là, tính minh bạch. Điều này đòi hỏi, quá trình ban hành, tổ chức thực hiện pháp luật, chính sách, quyết định quản lý,... phải công khai để tất cả các chủ thể (chịu tác động trực tiếp hoặc gián tiếp) mà đặc biệt là đối tượng chịu sự tác động, điều chỉnh đều có thể tiếp cận, hiểu rõ và giám sát cả quá trình ban hành, tổ chức thực hiện dưới nhiều hình thức, phương thức và môi trường khác nhau.

Ba là, trách nhiệm giải trình. Các chủ thể có liên quan trong ban hành và tổ chức thực hiện pháp luật, chính sách, quyết định quản lý,... phải có trách nhiệm giải trình về mục đích ban hành, tác động xã hội của chính sách; đồng thời, phải chịu trách nhiệm về hậu quả của chính sách theo đúng thẩm quyền.

Bốn là, sự tham gia của người dân. Có thể trực tiếp, có thể gián tiếp nhưng việc tham gia của người dân vào quá trình hoạch định và thực thi chính sách cần phải được đảm bảo. Người dân phải được cung cấp thông tin, được bày tỏ quan điểm, được tạo môi trường và điều kiện thuận lợi để đóng góp ý kiến, thể hiện quan điểm cá nhân và đặc biệt vẫn có thể tham gia vào qui trình ban hành chính sách, thực hiện chính sách một cách trực tiếp.

---

⁸ Thủ tướng: "Thể chế tiến bộ sẽ mở đường cho đất nước phát triển", VietnamNet, 10/11/2020, <https://vietnamnet.vn/>

Năm là, công bằng trong lợi ích được thụ hưởng của cái, vật chất do xã hội tạo ra đến mọi người dân, các nhóm xã hội. Các chính sách được xây dựng dựa trên sự mong đợi chung của nhân dân và tổ chức thực hiện hướng đến đáp ứng nhu cầu, giải quyết được mâu thuẫn, xung đột trong đời sống xã hội.

Sáu là, nhanh nhạy, phản ứng tương thích, kịp thời. Điều này đòi hỏi các cơ quan công quyền phát hiện nhanh, sớm các vấn đề phát sinh và phải có sự phản ứng chính sách nhanh nhạy, phù hợp để bảo vệ lợi ích của người dân, đất nước và nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia trong bối cảnh toàn cầu hóa.

2. Xây dựng nền quản trị quốc gia trong nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân được coi là một trong 8 đặc trưng của xã hội xã hội chủ nghĩa và được cụ thể hóa một cách đầy đủ: *“Tất cả quyền lực Nhà nước thuộc về nhân dân... Quyền lực Nhà nước là thống nhất; có sự phân công, phối hợp và kiểm soát giữa các cơ quan trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp. Nhà nước ban hành pháp luật; tổ chức, quản lý xã hội bằng pháp luật và không ngừng tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa”*⁹. Quá trình xây dựng và hoàn thiện nền quản trị quốc gia hiện đại, hoạt động hiệu lực, hiệu quả ở Việt Nam luôn gắn liền với quá trình xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân. Từ khi đất nước tiến hành công cuộc đổi mới, việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa có bước phát triển mới với nhiều kết quả rất tích cực như: **1.** Hệ thống các cơ quan quyền lực nhà nước ngày càng được củng cố, hoàn thiện theo hướng nâng cao hiệu lực, hiệu quả đáp ứng yêu cầu phát triển của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, hội nhập quốc tế; **2.** Hệ thống pháp luật ngày càng hoàn thiện chắc chắn hơn, việc xây dựng luật gắn với tổ chức thực hiện pháp luật được đề cao và chú trọng trong tổ chức và hoạt động của nhà nước *“Đã hình thành hệ thống pháp luật về kinh tế khá đầy đủ, tạo cơ sở pháp lý cho các doanh nghiệp thuộc mọi loại hình sở hữu hoạt động”*¹⁰; **3.** Bộ máy nhà nước bước đầu được sắp xếp tinh gọn theo hướng giảm bớt đầu mối và tầng nấc trung

---

⁹ *Tlđđ*, tr. 85.

¹⁰ *Tlđđ*, tr. 31.

gian cùng với tinh giảm biên chế đã thúc đẩy sự vận hành linh hoạt hơn; **4.** Cải cách hành chính của bộ máy nhà nước được đẩy mạnh; **5.** Cơ chế phân công, phối hợp và kiểm soát quyền lực giữa các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp và tư pháp ngày càng chuyên biến tích cực; **6.** Kỷ luật, kỷ cương trong các cơ quan hành chính nhà nước được tăng cường, các giá trị văn hóa công vụ được hình thành và đề cao. **7.** Các nguyên tắc công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình, đối thoại, tiếp dân, giải quyết khiếu nại, tố cáo... được thực hiện ngày càng tốt hơn;...

Nhận diện ở một khía cạnh khác tại các cơ quan thuộc các nhánh quyền lực lập pháp, hành pháp, tư pháp cho thấy: Hoạt động của Quốc hội trong xây dựng pháp luật, giám sát tối cao và quyết định những vấn đề quan trọng của đất nước có nhiều đổi mới, chất lượng và hiệu quả được nâng lên; Hoạt động của Chính phủ, các bộ, ngành chủ động, tích cực, tập trung hơn vào quản lý, điều hành vĩ mô theo hướng chính phủ kiến tạo, chính phủ hành động, phục vụ, đồng thời, các cấp chính quyền địa phương cũng đã có những kết quả tích cực được nhận diện như triển khai xây dựng chính quyền đô thị, chính quyền nông thôn, chính quyền điện tử theo hướng sắp xếp bộ máy tinh gọn (cả Hội đồng nhân dân và Ủy ban nhân dân); Hoạt động của tòa án nhân dân, viện kiểm sát nhân dân, cơ quan điều tra, cơ quan hỗ trợ tư pháp tiếp tục được kiện toàn, hiệu quả hơn.

Mặc dù việc xây dựng và hoàn thiện nền quản trị quốc gia trong nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam thời gian qua đã đạt được những kết quả tích cực, tạo lực đẩy mạnh mẽ cho việc xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam nhưng theo đó những hạn chế, bất cập vẫn được nhận diện và dần bộc lộ những vấn đề như: **1.** Việc thực hiện phân cấp, phân quyền giữa Trung ương và địa phương chưa thật đồng bộ, triệt để; **2.** Sự chủ động, linh hoạt gắn với trách nhiệm người đứng đầu vẫn chưa có được cơ chế, môi trường tương thích để phát huy được hết vai trò, trách nhiệm, sự chủ động của cấp cơ sở; **3.** Trách nhiệm giải trình của các cơ quan trong bộ máy nhà nước có nơi còn mang tính hình thức; **4.** Tính minh bạch, công khai tại một số sự vụ, sự việc, tác nghiệp vẫn còn hạn chế nhất định; **5.** Tính gắn kết của hệ thống pháp luật vẫn còn thiếu chắc chắn, đồng bộ “*Một số quy định pháp luật còn chưa đồng bộ, thống nhất, khả*

thì, chưa đáp ứng được yêu cầu thực tiễn. Một số bất cập trong cơ chế, chính sách tuy đã được phát hiện nhưng còn chậm được sửa đổi, bổ sung.”¹¹.

Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 2011 - 2020, Hiến pháp năm 2013 và nhiều văn bản quan trọng khác của Đảng, Nhà nước khẳng định, tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, nâng cao năng lực, hiệu quả quản lý, điều hành và năng lực kiến tạo phát triển. Thực hiện tốt chức năng của Nhà nước, giải quyết tốt mối quan hệ giữa Nhà nước, thị trường và xã hội; Nhà nước quản lý, điều hành nền kinh tế bằng pháp luật, chiến lược, quy hoạch, kế hoạch và các công cụ điều tiết khác trên cơ sở các quy luật của thị trường. Chú trọng phát triển xã hội, quản lý và sử dụng có hiệu quả tài sản quốc gia,... Và hiện tại, định hướng tại Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm 2021 - 2030 nhấn mạnh đột phá chiến lược: *“Đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, nhất là quản lý phát triển và quản lý xã hội. Xây dựng bộ máy nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa tinh gọn, hiệu lực và hiệu quả; đẩy mạnh phân cấp, phân quyền bảo đảm quản lý thống nhất, phát huy tính chủ động, sáng tạo và trách nhiệm của các cấp, các ngành”¹²*. Vậy quản trị quốc gia tốt hiện là một yêu cầu, là một điều kiện không thể thiếu, có tính chất sống còn với sự phát triển của đất nước trong bối cảnh mới hiện nay. Với tầm quan trọng như vậy, quản trị quốc gia tốt cần được đề cập và nhấn mạnh như là một trong những nội dung độc lập, có tính chất nền tảng, chi phối các vấn đề chính trị, kinh tế, xã hội khác mà trong đó, yếu tố cần thiết được chú trọng là xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật và chính sách đủ để nhà nước sử dụng như là một công cụ tích cực nhất điều chỉnh mọi hoạt động, mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, thúc đẩy những kết quả đạt được cũng như giải quyết được những hạn chế nêu trên.

3. Hoàn thiện pháp luật theo yêu cầu xây dựng nền quản trị quốc gia trong nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam hiện nay

Để xây dựng và hoàn thiện nền quản trị quốc gia hiện đại, hoạt động hiệu lực, hiệu quả nói riêng, xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân ở Việt Nam nói chung đòi hỏi áp lực rất lớn phải chuyển đổi mô hình từ quản lý nhà nước truyền thống sang quản trị theo những nguyên tắc của

---

¹¹ *Tlđđ*, tr. 79

¹² *Tlđđ*, t.I, tr. 220.

quản trị quốc gia tốt trên các yêu cầu như: Xác định rõ hơn vai trò, vị trí, chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp trên cơ sở các nguyên tắc pháp quyền, bảo đảm quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công rành mạch, phối hợp chặt chẽ và tăng cường kiểm soát quyền lực nhà nước; Xây dựng và hoàn thiện cơ chế để người dân tham gia đầy đủ hơn vào quá trình hoạch định và thực hiện chính sách; Nâng cao hiệu lực, hiệu quả tổ chức thi hành pháp luật, thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm; Gắn kết chặt chẽ giữa xây dựng pháp luật với tổ chức thi hành pháp luật; Hoàn thiện các quy định về trách nhiệm và trách nhiệm giải trình của các cơ quan nhà nước trong ban hành và thực thi chính sách, lấy lợi ích chính đáng, sự hài lòng của người dân và lợi ích xã hội làm tiêu chí đánh giá; Tiếp tục đẩy nhanh tiến độ ban hành các văn bản quy phạm pháp luật, xây dựng hệ thống pháp luật đầy đủ, đồng bộ, thống nhất, kịp thời, khả thi, công khai, minh bạch, ổn định; Đẩy mạnh công tác thông tin, tuyên truyền, giáo dục pháp luật, bảo đảm để pháp luật được nhận thức và thực hiện đầy đủ trên thực tế; Tăng cường khả năng tiếp cận pháp luật của người dân và doanh nghiệp...

Thực hiện được, điều cần thiết phải có là thể chế pháp luật phải được xây dựng cơ bản đầy đủ, đồng bộ với tư duy mới, phù hợp với thực tiễn và tổ chức thực hiện nghiêm túc, hiệu quả. Có thể nhận thấy định hướng hoàn thiện pháp luật gắn với yêu cầu xây dựng nền quản trị quốc gia trong nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trên tinh thần thực hiện Nghị quyết Đại hội XIII được thể hiện rất rõ trên nhiều nội dung như:

Thứ nhất, trong giai đoạn 2021 - 2030, “*Đẩy nhanh tiến độ ban hành các luật trực tiếp triển khai thi hành Hiến pháp năm 2013*”, “*tiếp tục đẩy mạnh xây dựng, hoàn thiện pháp luật gắn với nâng cao hiệu lực, hiệu quả thi hành pháp luật, xây dựng hệ thống pháp luật thống nhất, đồng bộ, khả thi, công khai, minh bạch, ổn định*”¹³, để tiếp cận, với chi phí tuân thủ thấp, có sức cạnh tranh trong khu vực và quốc tế, lấy quyền và lợi ích hợp pháp của người dân là trung tâm, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, bảo đảm yêu cầu phát triển bền vững kinh tế - xã hội và quốc phòng, an ninh.

Thứ hai, “*tiếp tục hoàn thiện và nâng cao chất lượng thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa đầy đủ, đồng bộ, hiện đại, hội nhập, ổn định, cụ thể, minh*

---

¹³ *Tlđđ*, t.II, tr. 284-285.

bạch”¹⁴; tiếp tục phát triển, hoàn thiện các loại thị trường để huy động, phân bổ và sử dụng hiệu quả các nguồn lực; tạo môi trường cạnh tranh bình đẳng, minh bạch; hình thành hệ thống thể chế có năng lực cạnh tranh cao trong khu vực và thế giới như: “*Sửa đổi hệ thống luật và chính sách thuế, phí, lệ phí theo nguyên tắc thị trường, phù hợp với thông lệ quốc tế, nâng cao sức cạnh tranh của môi trường đầu tư*”¹⁵.

Thứ ba, tiếp tục hoàn thiện thể chế, tạo điều kiện phát triển mạnh mẽ khoa học - công nghệ “*Tập trung hoàn thiện thể chế, chính sách, pháp luật phù hợp với chế độ thị trường và thông lệ quốc tế để phát triển nền khoa học Việt Nam*”¹⁶; xây dựng cơ chế, chính sách đặc thù, vượt trội, cạnh tranh để tăng cường ứng dụng công nghệ, nâng cao năng lực nghiên cứu và phát triển; xây dựng thể chế để phát triển hệ thống đổi mới sáng tạo quốc gia, hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo, lấy doanh nghiệp là trung tâm nghiên cứu phát triển, ứng dụng và chuyển giao công nghệ, đáp ứng yêu cầu của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ 4 như: “*Hoàn thiện thể chế để thúc đẩy quá trình chuyển đổi số. Đẩy nhanh xây dựng khung chính sách, pháp luật đối với xây dựng chính phủ điện tử hướng tới chính phủ số. Xây dựng, thử nghiệm, hoàn thiện khung khổ pháp lý cho các mô hình kinh doanh mới ứng dụng công nghệ cao, ...*”¹⁷ hay “*Xây dựng, hoàn thiện khung khổ pháp lý, thử nghiệm cơ chế, chính sách đặc thù để thúc đẩy quá trình chuyển đổi số, kinh tế số, ...*”¹⁸

Thứ tư, bên cạnh các cải cách trình tự, thủ tục tổ chức thi hành pháp luật theo hướng công khai, minh bạch, thì cần bảo đảm cơ chế phân công, phối hợp, kiểm soát giữa các cơ quan trong thi hành pháp luật; bảo đảm cơ chế giám sát của cơ quan nhà nước và xã hội đối với công tác thi hành pháp luật “*Tiếp tục xây dựng, hoàn thiện các quy định, quy chế nhằm giữ nghiêm kỷ luật, kỷ cương, nâng cao chất lượng, hiệu lực, hiệu quả công tác kiểm tra, giám sát*”¹⁹; xây dựng đội ngũ công chức có chuyên môn, chuyên nghiệp, sáng tạo, đáp ứng yêu cầu của đất nước trong giai đoạn 2021 - 2030, nhất là yêu cầu hội nhập quốc tế sâu rộng.

---

¹⁴ *Tlđđ*, tr. 222-223.

¹⁵ *Tlđđ*, tr. 237-238.

¹⁶ *Tlđđ*, tr. 226

¹⁷ *Tlđđ*, tr. 99.

¹⁸ *Tlđđ*, tr. 223.

¹⁹ *Tlđđ*, tr. 188.

Thứ năm, trong một số lĩnh vực pháp luật cụ thể, công tác xây dựng và hoàn thiện pháp luật cần linh hoạt, giải quyết các vấn đề phát sinh trong đời sống kinh tế - xã hội, đồng thời phải bảo đảm phù hợp với thực tiễn, điều kiện của nước ta như: về chính sách tiền lương “*Hoàn thiện hệ thống pháp luật, chính sách và chế tài xử lý vi phạm thuộc các lĩnh vực liên quan như tiền lương, việc làm, an toàn vệ sinh lao động và bảo hiểm xã hội*”²⁰, chính sách bảo hiểm xã hội: “*Hoàn thiện hệ thống pháp luật về bảo hiểm xã hội, tiến tới thực hiện bảo hiểm xã hội toàn dân*”²¹, về quản lý và sử dụng tài nguyên, bảo vệ môi trường “*Đẩy nhanh hoàn thiện hệ thống pháp luật, cơ chế, chính sách bảo đảm đồng bộ, minh bạch các yếu tố thị trường để có khả năng vốn hóa các nguồn lực tài nguyên, phân bổ hợp lý và sử dụng có hiệu quả*”²², về an ninh, quốc phòng “*Tiếp tục hoàn thiện chính sách, pháp luật về quốc phòng, an ninh phù hợp với hội nhập quốc tế và yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới*”²³, cũng như, đẩy mạnh việc rà soát, ưu tiên xây dựng các văn bản pháp luật và các thiết chế bảo vệ nền kinh tế độc lập tự chủ trong quá trình hội nhập quốc tế.

Qua các Báo cáo của Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII cho thấy việc hoàn thiện hệ thống pháp luật luôn gắn với xây dựng và hoàn thiện nền quản trị quốc gia hiện đại, hoạt động hiệu lực, hiệu quả ở Việt Nam luôn song hành trong quá trình xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Các đặc điểm về nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa như tính pháp quyền; minh bạch; trách nhiệm giải trình; sự tham gia của người dân; công bằng và không loại trừ; phòng, chống tham nhũng luôn được coi trọng trong quá trình hoàn thiện hệ thống pháp luật gắn với xây dựng nền quản trị quốc gia. Đây là quá trình từng bước, đồng bộ, có tính kế thừa và tiếp cận với các chuẩn mực quốc tế, phù hợp với thực tiễn.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021

---

²⁰ *Tlđđ*, tr. 141.

²¹ *Tlđđ*, tr. 270.

²² *Tlđđ*, tr. 273.

²³ *Tlđđ*, tr. 281

2. Ngô Thành Can, *Xây dựng Chính phủ kiến tạo phát triển, liêm chính, hành động quyết liệt, phục vụ nhân dân*, Tạp chí Tổ chức nhà nước, số 7/2017.
3. Tô Văn Hòa, *Chính phủ kiến tạo ở tầm cao hơn Chính phủ điều hành*, Báo đời sống và Pháp luật, ngày 17/11/2017.
4. Trần Văn Phòng, *Xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam theo tinh thần Đại hội XIII của Đảng*, Trang Thông tin điện tử Hội đồng Lý luận trung ương, tháng 01/2022. Truy cập lúc 15h00 ngày 18/3/2022.
(<http://hdll.vn/vi/nghien-cuu---trao-doi/xay-dung-hoan-thien-nha-nuoc-phap-quyen-xa-hoi-chu-nghia-viet-nam-theo-tinh-than-dai-hoi-xiii-cua-dang.html>)
5. Nguyễn Văn Thôi, *Những vấn đề cơ bản về đổi mới quản trị quốc gia ở nước ta hiện nay*, Trang Thông tin điện tử Tạp Chí công sản , tháng 12/2021. Truy cập lúc 16h00 ngày 18/3/2022 (<https://www.tapchicongsan.org.vn/web/guest/nghien-cu/-/2018/824506/nhung-van-de-co-ban-ve-doi-moi-quan-tri-quoc-gia-o-nuoc-ta-hien-nay.aspx>)
6. https://en.wikipedia.org/wiki/Good_governance

9. TÍNH PHÙ HỢP VỚI XU HƯỚNG NHÂN ĐẠO HÓA CỦA PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM VỀ HÌNH PHẠT

Trần Văn Hải*

Tóm tắt: Hình phạt là biện pháp nghiêm khắc được các nhà nước sử dụng một cách phổ biến để giữ vững trật tự, an toàn xã hội. Ở mỗi quốc gia khác nhau thì phạm vi, đối tượng và mức độ áp hình phạt cũng khác nhau. Tuy nhiên, cùng với sự phát triển của nền văn minh nhân loại, khi nhận thức của con người về hình phạt có nhiều thay đổi thì nhìn chung, xu hướng nhân đạo trong việc quy định và áp dụng hình phạt là xu hướng chung của toàn cầu. Ở Việt Nam, trải qua các lần pháp điển hóa, pháp luật hình sự quy định về hình phạt cũng có nhiều thay đổi trên cơ sở định hướng theo xu hướng nhân đạo này. Với mong muốn đưa ra sự nhận thức đầy đủ hơn về hình phạt trong pháp luật hình sự Việt Nam, bài viết sẽ khái quát quy định về hệ thống hình phạt áp dụng đối với cá nhân người phạm tội, trên cơ sở đó, sẽ đưa ra sự đánh giá về xu hướng nhân đạo hóa trong chính sách, pháp luật hình sự của Nhà nước. Đồng thời sẽ gợi mở một số giải pháp hoàn thiện quy định về hình phạt nhằm đảm bảo tính nhân đạo nhưng vẫn mang lại hiệu quả cao trong đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Từ khóa: Hình phạt, tính nhân đạo, hình sự, pháp luật, nhà nước

---

* TS., Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: haitv@hul.edu.vn.

10. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ DÂN CHỦ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Nguyễn Thị Việt Hương*

Tóm tắt: Hướng tới mục tiêu xây dựng cấu trúc phù hợp và nâng cao chất lượng của pháp luật trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, bài viết tiếp cận từ góc độ mối quan hệ giữa dân chủ và pháp luật để tìm kiếm luận cứ khoa học cho các giải pháp hoàn thiện pháp luật và phát huy dân chủ ở Việt Nam hiện nay.

Bài viết đi từ sự luận chứng về vị trí, vai trò của dân chủ và của pháp luật trong sự tương tác hai chiều giữa chúng để chỉ ra các yêu cầu của việc thiết kế mối quan hệ giữa dân chủ và pháp luật trong Nhà nước pháp quyền, xem đó là căn cứ để đánh giá thực trạng pháp luật về dân chủ ở Việt Nam hiện nay. Trên cơ sở đó, bài viết nhận diện một số vấn đề đặt ra và đề xuất một số giải pháp tiếp tục hoàn thiện pháp luật về dân chủ theo lộ trình, gắn hoàn thiện pháp luật về dân chủ với thực hành dân chủ nhằm đảm bảo pháp luật thực sự là chỗ dựa của dân chủ và dân chủ là đích đến của hệ thống pháp luật trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

---

* PGS.TS., Viện Nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

11. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN RIÊNG TƯ CỦA CÔNG DÂN TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Trần Thị Diệu Hà*

Tóm tắt: Trong giai đoạn công nghệ phát triển bùng nổ như hiện nay, nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đối mặt với thách thức lớn về quyền riêng tư khi mà các thông tin của công dân dễ dàng bị các đối tượng xấu xâm phạm và phát tán. Mặc dù pháp luật Việt Nam đã dành nhiều nội dung quy định trong các văn bản thuộc nhiều lĩnh vực để bảo vệ tốt quyền riêng tư của công dân, song các quy định này vẫn chưa được đầy đủ và có phần theo sau so với sự phát triển của các quốc gia khác trên thế giới. Thông qua việc nghiên cứu, đánh giá các quy định của hệ thống pháp luật Việt Nam hiện nay về quyền riêng tư, so sánh với một số kinh nghiệm quốc tế, bài viết sẽ chỉ ra được một số hạn chế vẫn còn tồn tại về mặt pháp luật và kiến nghị các giải pháp hoàn thiện hướng đến đảm bảo tốt hơn quyền riêng tư cho công dân.

Từ khóa: quyền con người, quyền riêng tư, nhà nước pháp quyền.

---

* Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: hattd@hul.edu.vn.

12. PHÁP LUẬT VỀ KÊ BIÊN, BÁN ĐẤU GIÁ TÀI SẢN LÀ QUYỀN SỞ HỮU TRÍ TUỆ TRONG THI HÀNH ÁN DÂN SỰ

Phan Công Hiền*

Trần Nhật Phi**

Hoàng Thị Thanh Thủy***

Tóm tắt: Pháp luật ngày càng đóng vai trò quan trọng trong việc điều chỉnh các quan hệ liên quan đến tài sản. Các quy định của pháp luật về thi hành án dân sự là công hữu hiệu để đưa bản án, quyết định của Tòa án được thực thi trên thực tế. Tuy nhiên, vấn đề kê biên, bán đấu giá tài sản là quyền sở hữu trí tuệ hiện tại vẫn chưa có khung pháp lý cụ thể, rõ ràng để điều chỉnh dẫn đến khó khăn cho Chấp hành viên trong quá trình tổ chức thi hành án. Bài viết tập trung làm rõ những hạn chế, bất cập trong quy định của pháp luật về kê biên, bán đấu giá tài sản là quyền sở hữu trí tuệ. Qua đó, đề xuất một số giải pháp hoàn thiện pháp luật thi hành án dân sự về kê biên, bán đấu giá đối với tài sản là quyền sở hữu trí tuệ để thi hành án.

Từ khóa: Thi hành án dân sự, Kê biên, Quyền sở hữu trí tuệ

---

* Chấp hành viên trung cấp, Phó Cục trưởng Cục Thi hành án dân sự tỉnh Thừa Thiên Huế; Email: hienpt.tth@moj.gov.vn

** Thư ký Thi hành án dân sự, Cục Thi hành án dân sự tỉnh Thừa Thiên Huế; Email: phitn.tth@moj.gov.vn

*** Sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: hthuy1789@gmail.com

13. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ GIÁM SÁT CỦA CÁC TỔ CHỨC XÃ HỘI ĐỐI VỚI HOẠT ĐỘNG CỦA BỘ MÁY NHÀ NƯỚC Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Lê Thương Huyền*

Nguyễn Thu Trang**

Tóm tắt: Nhận xét chung về khung pháp lý về TCXH, các hội, hiệp hội không thuộc MTTQ Việt Nam, khung pháp lý hiện hành bao gồm nhiều văn bản luật điều chỉnh các vấn đề khác nhau, với các loại hình TCXH khác nhau, trong đó có hiệu lực pháp lý cao nhất là Điều 25 Hiến pháp năm 2013, Luật khiếu nại 2011, Luật báo chí 2016, Luật an ninh mạng, Nghị định số 45/2010/NĐ-CP quản lý nhà nước đối với hội, Quy chế giám sát và phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể chính trị - xã hội”.

Xét về tổng thể, Việt Nam đã có một khung pháp lý tương đối đồng bộ để điều chỉnh các vấn đề về tổ chức và hoạt động của các hội. Khung pháp lý hiện hành đã thừa nhận sự tồn tại của nhiều dạng hội và cho phép các hội ở Việt Nam chủ động thực hiện và tham gia vào nhiều hoạt động khác nhau tùy thuộc vào loại hình tổ chức khác nhau điều này phần nào tạo nền móng quan trọng cho việc tổ chức và hoạt động của các hội, TCXH. Tuy nhiên liên quan trực tiếp đến hoạt động giám sát của các hội, hiệp hội, hay TCXH nói chung đối với hoạt động của bộ máy nhà nước thì các văn bản nói trên chỉ mới dừng lại ở việc ghi nhận một cách sơ sài. Bên cạnh đó, quyền kiểm tra, giám sát của các TCXH này vẫn chưa có một cơ sở pháp lý rõ ràng.

TCXH thực hiện hoạt động giám sát dưới nhiều hình thức khác nhau: Kiến nghị, khuyến nghị, khuyến cáo và đề nghị; giám sát thông qua hoạt động khiếu nại, khởi kiện hành chính; Dự luận xã hội và truyền thông đại chúng; Đóng góp ý kiến, kiến nghị, phối hợp với các cơ quan có thẩm quyền giám sát; tham gia vào hoạt động giám sát của Mặt trận tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội thành viên của mặt trận; Động viên chính các hội viên của mình, tự chủ động tham gia vào hoạt động giám sát dưới hình thức giám sát của nhân dân. Qua thực tiễn thực thi, bên cạnh những kết quả đã đạt được, việc thực hiện giám sát của các TCXH vẫn còn những hạn chế còn tồn tại: Đây là hoạt động được tiến hành khá thường xuyên của các TCXH nhưng nhìn chung vẫn chưa thực sự bài bản, công tác phối hợp chưa đồng bộ, nhiều đề xuất, kiến nghị của MTTQ Việt Nam và các

---

* TS., Viện Nhà nước và pháp luật, Viện Hàn lâm KHXH Việt Nam; Email: huyenle1986@gmail.com.,

** TS., Khoa luật, Đại học Kinh tế Quốc dân; Email: nguyenthutrang@neu.edu.vn.

TCXH trong quá trình giám sát còn chưa được chính quyền các cấp quan tâm xem xét, giải quyết và phản hồi một cách thỏa đáng; sức lan tỏa, độ thấm, hiệu quả mang tính chiều sâu của giám sát chưa thực sự như mong đợi.

Qua đó, để nâng cao hiệu quả giám sát của các TCXH đối với bộ máy Nhà nước chúng ta cần một mặt Hoàn thiện cơ chế tổng thể về giám sát đối với quyền lực Nhà nước trong đó tăng cường vai trò giám sát của các tổ chức xã hội đối với bộ máy nhà nước. Đặc biệt cần phải hoàn thiện các quy định pháp luật về giám sát của các TCXH trong đó nên ban hành luật giám sát xã hội đối với tổ chức và thực thi quyền lực nhà nước. Đồng thời, tiếp tục phát huy sức mạnh của phương tiện truyền thông đại chúng - kênh giám sát khá hiệu quả trong thời gian vừa qua.

14. PHÂN MẢNG PHÁP LUẬT TÀI SẢN, SỞ HỮU VÀ HỢP ĐỒNG Ở VIỆT NAM: RỦI RO VÀ HỆ QUẢ PHÁP LÝ

Dương Quỳnh Hoa*

Tóm tắt: Bộ luật Dân sự – văn bản vốn được xem là “*hiến pháp của luật sư*”. Các quy định về tài sản, quyền sở hữu và hợp đồng trong Bộ luật dân sự (BLDS) phải được coi là cơ sở, là văn bản gốc để đảm bảo tính thống nhất của hệ thống pháp luật. Tuy nhiên, hiện nay pháp luật về tài sản, quyền sở hữu và hợp đồng có sự phân mảnh do được điều chỉnh bởi nhiều văn bản khác nhau. Chỉ khi luật riêng không quy định, người ta mới tìm đến các quy định nền tảng có trong BLDS, dẫn đến có mâu thuẫn, chòng chéo với Bộ luật dân sự. Bài viết tập trung phân tích một số rủi ro, hệ quả pháp lý của sự phân mảnh trong hệ thống pháp luật tài sản, quyền sở hữu và hợp đồng trong pháp luật thực định Việt Nam, từ đó làm cơ sở đưa ra một số khuyến nghị hoàn thiện hệ thống pháp luật, giúp pháp luật hợp đồng ổn định, minh bạch, đáng tin cậy, thuận lợi cho người kinh doanh.

---

* TS., Viện nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm khoa học Xã hội Việt Nam.

15. HOÀN THIỆN CHÍNH SÁCH, PHÁP LUẬT AN SINH XÃ HỘI NHẪM ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CỦA NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Hoàng Kim Khuyên*

Tóm tắt: Bảo đảm an sinh xã hội là nhiệm vụ thường xuyên, quan trọng, là trách nhiệm của Đảng, Nhà nước, của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội. Trong đó, Nhà nước giữ vai trò chủ đạo trong việc tổ chức thực hiện chính sách, pháp luật an sinh xã hội. Đồng thời, phát huy vai trò và trách nhiệm của cá nhân, hộ gia đình, người lao động, doanh nghiệp và cộng đồng trong việc bảo đảm an sinh xã hội theo tinh thần xã hội hóa, tạo điều kiện để người dân nâng cao khả năng tự bảo đảm các điều kiện sống của họ. Chính vì lẽ đó, nhu cầu hoàn thiện chính sách, pháp luật an sinh xã hội luôn được đặt ra trong các thời kỳ của đất nước, nhất là trong bối cảnh tiếp tục hoàn thiện nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới. Bởi hoàn thiện chính sách, pháp luật an sinh xã hội chính là để giảm nghèo, bảo đảm đời sống của Nhân dân, góp phần quan trọng tạo động lực cho tăng trưởng kinh tế, thực hiện công bằng, tạo sự đồng thuận xã hội, giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm trật tự, an toàn xã hội, củng cố và tăng cường quốc phòng, an ninh. Vì vậy, bài viết tập trung phân tích những quan điểm mới về chính sách, pháp luật an sinh xã hội; thực trạng điều chỉnh pháp luật; dự báo, đưa ra và lập luận các kiến nghị về quan điểm, mục tiêu, đột phá, định hướng, giải pháp hoàn thiện pháp luật an sinh xã hội đáp ứng yêu cầu của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến 2030.

---

* TS., Viện nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

16. NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN VÀ SỰ KIỂM SOÁT QUYỀN TÙY NGHI TRONG VIỆC XÂY DỰNG, ÁP DỤNG CÁC TÌNH TIẾT GIẢM NHẸ, TĂNG NẶNG TRÁCH NHIỆM HÀNH CHÍNH

Nguyễn Nhật Khanh*

Tóm tắt: Trong nhà nước pháp quyền, pháp luật là tối thượng, là cơ sở của tổ chức và hoạt động của nhà nước. Trong khi đó, quản lý nhà nước là hoạt động có tính đa dạng và phức tạp. Các đối tượng quản lý luôn vận động, phạm vi quản lý rộng lớn đòi hỏi các chủ thể có thẩm quyền phải có sự linh hoạt, chủ động và sáng tạo để giải quyết hiệu quả các vấn đề phát sinh trong hoạt động quản lý nhà nước. Chính điều này làm phát sinh quyền tùy nghi trong hoạt động quản lý nhà nước. Quyền tùy nghi thể hiện trong tất cả các nội dung của quản lý nhà nước, trong đó có hoạt động truy cứu trách nhiệm hành chính. Tuy nhiên, để việc sử dụng quyền tùy nghi phù hợp với mục đích của nhà nước đòi hỏi phải có cơ chế kiểm soát. Trong phạm vi bài viết này, tác giả sẽ phân tích vấn đề kiểm soát quyền tùy nghi trong việc xây dựng và áp dụng các tình tiết giảm nhẹ, tăng nặng trách nhiệm hành chính nhằm mục tiêu xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam.

Từ khóa: nhà nước pháp quyền, kiểm soát, quyền tùy nghi, tình tiết giảm nhẹ, tình tiết tăng nặng, trách nhiệm hành chính.

---

* ThS. NCS., Trường Đại học Luật TP. Hồ Chí Minh; Email: nnkhanh@hcmulaw.edu.vn.

17. PHÁP LUẬT VÀ QUYỀN LỰC TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Võ Công Khôi*

Tóm tắt: Tư tưởng về nhà nước pháp quyền (NNPQ) hình thành và phát triển như một phương thức tổ chức quyền lực nhà nước và mô hình quản trị xã hội trong chiều dài lịch sử văn minh nhân loại. Trong quá trình phát triển, học thuyết về NNPQ không ngừng được bổ sung và hoàn thiện, trong đó có sự đóng góp của trường phái NNPQ xã hội chủ nghĩa (XHHCN). Cho đến nay, tuy còn nhiều quan điểm khác nhau về NNPQ, điểm hội tụ chung nhất chính là tinh thần thượng tôn pháp luật của toàn xã hội. Trên cơ sở giới thiệu những đặc điểm cơ bản của NNPQ đã được thừa nhận rộng rãi ở phương diện lý thuyết, bài viết trình bày các thuộc tính cần có của pháp luật trong chế độ pháp quyền; đồng thời, phân tích mối quan hệ giữa pháp luật và quyền lực trong NNPQ XHHCN Việt Nam. Từ đó, tác giả đề xuất một số giải pháp nhằm bảo đảm mối quan hệ này trong bối cảnh của Việt Nam.

Từ khoá: nhà nước pháp quyền, pháp luật, quyền lực, quyền lực nhà nước, Việt Nam.

---

* Học viện Chính trị Khu vực III; Email: vocongkhai.nnpl@gmail.com

18. BẢO ĐẢM QUYỀN TỰ DO KINH DOANH CỦA CÁ NHÂN TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN – TỪ PHÁP LUẬT VỀ HOẠT ĐỘNG BÁN HÀNG RONG

Nguyễn Lê Lý*

Tóm tắt: Quyền tự do kinh doanh của cá nhân trong đời sống xã hội đã được thể chế hoá trong quy định của pháp luật qua các thời kỳ kinh tế và đạt được những tiến bộ, hiệu quả nhất định. Trong điều kiện mục tiêu xây dựng nhà nước pháp quyền đã và đang được đặt ra mạnh mẽ, quyền tự do kinh doanh của cá nhân càng phải được đảm bảo bởi nghĩa vụ của nhà nước thông qua các quy định pháp luật rõ ràng mang tính tôn trọng, bảo vệ và thực hiện một cách đầy đủ. Tuy nhiên, khi xem xét từ một số hoạt động kinh doanh cụ thể, chẳng hạn như đối với hoạt động thương mại độc lập, thường xuyên không đăng ký kinh doanh như bán hàng rong, quyền tự do kinh doanh của cá nhân từ các quy định điều chỉnh vấn đề này còn tồn tại những vướng mắc trong quá trình đảm bảo quyền công dân, quyền con người. Bài viết phân tích vấn đề này từ góc độ pháp luật về hoạt động bán hàng rong bằng việc chỉ ra các hạn chế, bất cập trong các quy định; qua đó cho thấy vấn đề đảm bảo quyền trong trường hợp đơn cử này cần được thay đổi, hoàn thiện.

Từ khoá: Nhà nước pháp quyền, quyền tự do kinh doanh, bán hàng rong, pháp luật về bán hàng rong

---

* ThS., Trường Đại học Bạc Liêu; Email: nguyennlely@blu.edu.vn.

19. XU HƯỚNG XÓA BỎ HÌNH PHẠT TỬ HÌNH Ở MỘT SỐ QUỐC GIA TRÊN THẾ GIỚI – NHỮNG GIÁ TRỊ GỢI MỞ SỰ HOÀN THIỆN NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN CHO VIỆT NAM

Trương Mỹ Linh*

Nguyễn Yến Nhi**

Tóm tắt: Ngày nay khi mà nhân loại càng tiến bộ, xã hội phát triển vượt bậc thì phạm vi áp dụng hình phạt tử hình càng có xu hướng thu hẹp, dần tiến tới xóa bỏ hình phạt tử hình. Do tính chất hà khắc, ở một số nước cho rằng duy trì hình phạt tử hình là vi phạm quyền được sống của con người ghi nhận trong các điều ước quốc tế về nhân quyền. Ở Việt Nam, xuất phát từ yêu cầu cải cách tư pháp, xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, việc giảm một số tội danh bị áp dụng hình phạt tử hình để hướng đến xóa bỏ hình phạt tử hình đáp ứng xu thế hội nhập quốc tế. Bài viết dẫn chứng, phân tích xu hướng xóa bỏ hình phạt tử hình trong các chính sách pháp luật của một số quốc gia trên thế giới. Từ đó sử dụng phương pháp so sánh, phân tích thực trạng và nêu lên một số giá trị gợi mở, tham khảo cho Việt Nam nhằm tiếp thu xu hướng tiến bộ và kế thừa những giá trị tốt đẹp của nhân loại.

Từ khóa: Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, xóa bỏ, hình phạt tử hình.

---

* Sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: linh18a5021275@hul.edu.vn

** Sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: nhi18a5021371@hul.edu.vn

20. TÍNH NHÂN ĐẠO TRONG CÁC QUY ĐỊNH PHÁP LUẬT VỀ XỬ PHẠT VI PHẠM HÀNH CHÍNH VÀ ĐỊNH HƯỚNG HOÀN THIỆN

Cao Vũ Minh*

Tóm tắt: Để bảo vệ quyền con người, chống lại sự xâm phạm từ các chủ thể khác thì Nhà nước dự liệu sẵn các chế tài pháp lý mà xử phạt vi phạm hành chính là một trong những công cụ hữu hiệu. Tuy nhiên, ngay cả khi áp dụng chế tài hành chính đối với cá nhân, tổ chức vi phạm thì Nhà nước cũng cần có những cam kết nhằm bảo đảm cho việc xử phạt vi phạm hành chính được diễn ra công bằng, nhân đạo. Bài viết phân tích về tính nhân đạo trong quy định pháp luật về xử phạt vi phạm hành chính, đồng thời đề xuất hướng hoàn thiện.

Từ khóa: vi phạm hành chính, tính nhân đạo, quyền con người, xử phạt vi phạm hành chính.

---

* TS., Trường Đại học Luật TP. Hồ Chí Minh; Email: cvminh@hcmulaw.edu.vn

21. PHÁP LUẬT VỀ HOẠT ĐỘNG THAM VẤN Ý KIẾN NỘI DUNG BÁO CÁO ĐÁNH GIÁ TÁC ĐỘNG MÔI TRƯỜNG TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Phan Đình Minh*

Tóm tắt: Hoạt động đánh giá tác động môi trường là một trong những nội dung quan trọng được cụ thể hóa trong luật bảo vệ Môi trường hiện hành và các văn bản pháp luật liên quan. Để phát huy hiệu quả hoạt động đánh giá tác động môi trường đối với các dự án cụ thể đòi hỏi cần phát huy vai trò giám sát từ phía người dân thông qua hoạt động tham vấn ý kiến nội dung báo cáo đánh giá tác động Môi trường. Đây cũng chính là một trong những định chế quan trọng khẳng định quyền lực thuộc về nhân dân trong Hiến pháp 2013 đã khẳng định, phát huy vai trò giám sát của người dân trong mọi hoạt động của nhà nước. Bài viết làm rõ những quy định pháp luật liên quan đến hoạt động tham vấn ý kiến cộng đồng dân cư – đối tượng chịu ảnh hưởng trực tiếp từ các dự án phát triển, chỉ ra những hạn chế còn tồn tại theo quy định pháp luật hiện hành, những bất cập trong thực tiễn từ đó đưa ra những giải pháp hoàn thiện pháp luật hướng tới mục tiêu xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

Từ khóa: Đánh giá tác động môi trường, tham vấn ý kiến.

---

* ThS., Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: minhpd@hul.edu.vn

22. PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN CON NGƯỜI, QUYỀN CÔNG DÂN TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Võ Khánh Minh*

Tóm tắt: Bài viết làm sáng tỏ những vấn đề: quyền con người, quyền công dân là một giá trị cao cả nhất trong hệ thống giá trị xã hội, một đặc điểm, đặc trưng, một giá trị của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam; mối quan hệ giữa quyền con người, quyền công dân và pháp luật; sự thể hiện của quyền con người, quyền công dân trong pháp luật; Trách nhiệm của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong việc công nhận, tôn trọng, bảo đảm, bảo vệ quyền con người, quyền công dân.

---

* TS., Viện Nhà nước và pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

23. MỐI QUAN HỆ GIỮA LỄ CÔNG BẰNG VÀ NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TỪ GÓC NHÌN CỦA ARISTOTLE VÀ NHỮNG GỢI MỞ TRONG XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA TẠI VIỆT NAM

Đông Thị Huyền Nga*

Tóm tắt: Sự ghi nhận lễ công bằng trở thành nguồn chính thức của pháp luật dân sự đã đánh dấu một bước phát triển đáng kể của nền pháp lý Việt Nam. Tuy nhiên, lễ công bằng cũng đặt ra những trở ngại về mặt lý luận và thực tiễn trong mối quan hệ với nguyên tắc pháp quyền - đặc trưng bởi tính tối thượng của pháp luật. Bài viết lý giải tính tương hỗ giữa lễ công bằng và nguyên tắc pháp quyền trên cơ sở vận dụng các quan điểm của nhà triết học - bác học Aristotle, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm vận dụng mối quan hệ giữa lễ công bằng và nguyên tắc pháp quyền trong xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa tại Việt Nam.

Từ khoá: lễ công bằng, nguyên tắc pháp quyền, nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa.

---

* ThS., Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: ngadth@hul.edu.vn

24. PHÁP LUẬT DÂN CHỦ CƠ SỞ Ở VIỆT NAM

Mai Thị Minh Ngọc*

Tóm tắt: Pháp luật dân chủ ở cơ sở luôn được Đảng và Nhà nước ta đặc biệt quan tâm, ngày càng nhận thức sâu sắc hơn: Vấn đề dân chủ trước tiên và trọng yếu là xuất phát từ cơ sở. Thể chế hóa chủ trương của Đảng tại Chỉ thị số 30-CT/TW ngày 18/02/1998 của Bộ Chính trị về xây dựng và thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở, các cơ quan có thẩm quyền đã ban hành nhiều văn bản quy định về thực hiện dân chủ ở cơ sở. Hiện nay, các nội dung chủ yếu về thực hiện dân chủ ở cơ sở cơ bản được điều chỉnh tại các văn bản: Pháp lệnh số 34/2007/PL-UBTVQH11 ngày 20/4/2007 về việc thực hiện dân chủ ở xã, phường, thị trấn; Nghị định số 04/2015/NĐ-CP ngày 09/01/2015 của Chính phủ về thực hiện dân chủ trong hoạt động của cơ quan hành chính nhà nước và đơn vị sự nghiệp công lập; Nghị định số 145/2020/NĐ-CP ngày 14/12/2020 của Chính phủ quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của Bộ luật Lao động. Thực tiễn triển khai dân chủ trong thời gian qua và yêu cầu của tình hình, nhiệm vụ mới cho thấy các quy định về dân chủ ở cơ sở đã bộc lộ một số hạn chế, bất cập, không còn phù hợp với xu hướng đổi mới đất nước, phát triển kinh tế - xã hội và hội nhập. Do đó, yêu cầu hoàn thiện pháp luật dân chủ ở cơ sở là thật sự cần thiết trong bối cảnh hiện nay.

---

* ThS., Viện Nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

25. THỰC TRẠNG TỔ CHỨC BỘ MÁY QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÀI NGUYÊN MÔI TRƯỜNG VÀ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CỦA NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Nguyễn Thị Bảo Nga*

Tóm tắt:

- Phân tích những yêu cầu về tổ chức bộ máy nhà nước trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt nam: Kết hợp hài hòa giữa kế thừa, ổn định với đổi mới, phát triển; bảo đảm tính tổng thể, đồng bộ; đáp ứng yêu cầu trước mắt và lâu dài. Đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, xác định rõ trách nhiệm của từng cơ quan có thẩm quyền quản lý; phát huy tính chủ động, sáng tạo của từng cấp, từng ngành, địa phương. Sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy, cơ cấu lại, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ... hướng tới mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh đáp ứng và thúc đẩy xây dựng Nhà nước pháp quyền Xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

- Nêu lên thực trạng tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về tài nguyên và môi trường hiện nay: Bộ máy quản lý nhà nước về tài nguyên và môi trường hiện nay rất công kềnh, được giao cho nhiều bộ, ngành tham gia quản lý, dẫn đến chức năng, nhiệm vụ chồng chéo, chưa rõ ràng cụ thể và thiếu sót; Việc phân công, phân cấp và phối hợp giữa các cơ quan quản lý nhà nước ở Trung Ương và địa phương phân tán và chưa hợp lý; Năng lực cán bộ quản lý nhà nước về tài nguyên và môi trường chưa đáp ứng được yêu cầu.

- Đưa ra một số kiến nghị hoàn thiện nhằm đáp ứng yêu cầu xây dựng Nhà nước pháp quyền ở Việt Nam trong thời gian tới: Rà soát và làm rõ lại chức năng, nhiệm vụ giữa các cơ quan được giao trách nhiệm quản lý nhà nước về tài nguyên và môi trường; Cần sử dụng phối hợp cách thức tập trung và phân cấp trong quản lý giữa các Bộ ngành, các cấp chính quyền địa phương để đem lại hiệu quả quản lý nhà nước tối ưu nhất; Phối hợp hoạt động giữa các cơ quan quản lý được thống nhất và đồng bộ trong cả hệ thống; Cơ cấu lại và nâng cao chất lượng (trình độ, năng lực và phẩm chất đạo đức) cán bộ quản lý nhà nước về tài nguyên và môi trường; Cần chú trọng đầu tư phát triển hạ tầng kỹ thuật công nghệ, ứng dụng cách mạng công nghiệp 4.0 vào lĩnh vực quản lý.

---

* ThS., Viện Nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

26. NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN TRONG MỐI QUAN HỆ VỚI DÂN CHỦ VÀ QUYỀN CON NGƯỜI

Lê Thị Nga*

Tóm tắt: Pháp quyền, dân chủ và quyền con người có mối liên hệ mật thiết với nhau và củng cố lẫn nhau và chúng thuộc về các giá trị và nguyên tắc cốt lõi phổ quát và không thể phân chia. Điều này đã được Đại hội đồng Liên hợp quốc tái khẳng định tại cuộc họp cấp cao về nhà nước pháp quyền vào ngày 24 tháng 9 năm 2012. Việt Nam, với việc ghi nhận mục tiêu hướng tới là xây dựng Nhà nước pháp quyền Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong Hiến pháp năm 2013 đã thể hiện cam kết mạnh mẽ với nhân dân về thúc đẩy xã hội phát triển công bằng và văn minh, bảo đảm và bảo vệ quyền con người trên nền tảng dân chủ.

Nguyên tắc pháp quyền xã hội chủ nghĩa không chỉ đòi hỏi pháp luật là công cụ để nhà nước quản lý, mà còn là quy tắc mà toàn bộ xã hội (bao gồm tất cả các thiết chế nhà nước) bị ràng buộc. Chỉ khi đó pháp quyền mới là nguyên tắc cơ bản để thúc đẩy dân chủ và bảo đảm quyền con người. Bài viết hướng tới việc làm rõ mối quan hệ giữa nguyên tắc pháp quyền, quyền con người và dân chủ trong bối cảnh yêu cầu của hoạt động xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam.

Từ khóa: Nguyên tắc pháp quyền, Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, Dân chủ, Quyền con người.

---

*TS., Trường đại học Luật, Đại học Huế; Email: ngalt@hul.edu.vn

27. BÀN VỀ MỘT SỐ TÌNH TIẾT GIẢM NHẸ TRÁCH NHIỆM HÌNH SỰ ÁP DỤNG VỚI NGƯỜI DƯỚI 18 TUỔI PHẠM TỘI THEO PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM

Dương Thị Cẩm Nhung*

Tóm tắt: Bài viết đề cập đến tình tiết giảm nhẹ trách nhiệm hình sự áp dụng đối với người dưới 18 tuổi phạm tội theo luật hình sự Việt Nam và chính sách nhân đạo của pháp luật hình sự trong việc áp dụng. Nêu lên những vướng mắc trong quy định của pháp luật, trong thực tiễn áp dụng và đưa ra những kiến nghị để xây dựng và hoàn thiện nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam nói chung và hoàn thiện các tình tiết giảm nhẹ trách nhiệm hình sự trong Bộ luật hình sự Việt Nam nói riêng.

Từ khóa: Tình tiết giảm nhẹ trách nhiệm hình sự, người dưới 18 tuổi, Bộ luật hình sự, nhà nước pháp quyền.

---

* ThS., Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: nhungdtc@hul.edu.vn

28. THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT BẢO HỘ CÔNG DÂN Ở NƯỚC NGOÀI TRONG BỐI CẢNH KHỦNG HOẢNG

Phạm Hồng Nhật*

Tóm tắt: Vấn đề bảo hộ công dân Việt Nam tại nước ngoài là vấn đề vô cùng quan trọng, đặc biệt trong bối cảnh hội nhập quốc tế với những diễn biến phức tạp của an ninh thế giới như dịch bệnh Covid-19 trong thời gian qua. Bài viết trình bày cơ sở pháp lý trong nước và quốc tế về bảo hộ công dân, từ đó phân tích thực trạng pháp luật bảo hộ công dân của Việt Nam tại nước ngoài khi gặp tình trạng khủng hoảng như chiến tranh, dịch bệnh... và đưa ra một số gợi mở hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực thi. Đối với vấn đề hoàn thiện pháp luật, cần đảm bảo đồng bộ cơ sở pháp lý và thực tiễn triển khai: (i) xây dựng một văn bản pháp lý độc lập và thống nhất là Luật Bảo hộ công dân; (ii) sửa đổi bổ sung Luật Cơ quan đại diện nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam ở nước ngoài; (iii) hoàn thiện Quỹ bảo hộ công dân và pháp nhân Việt Nam ở nước ngoài. Về cách thức nâng cao hiệu quả hoạt động trên thực tế, cần: (i) xây dựng một Trung tâm xử lý khủng hoảng do Bộ Ngoại giao trực tiếp quản lý, (ii) mở rộng thêm các cơ quan đại diện của Việt Nam tại nước ngoài.

---

* ThS., Viện Nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

29. TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN

Nguyễn Duy Phương*

Tóm tắt: Nhà nước pháp quyền là một sản phẩm vô giá trong quá trình phát triển của nhân loại. Tư tưởng về Nhà nước pháp quyền đã xuất hiện ngay từ thời kỳ Cổ đại và từng bước hoàn thiện qua các giai đoạn lịch sử. Ở Việt Nam tư tưởng về Nhà nước pháp quyền đã được Chủ tịch Hồ Chí Minh đúc kết và xây dựng nên và là nền tảng cho việc xây dựng Nhà nước Việt Nam pháp quyền xã hội chủ nghĩa hiện nay. Qua bài viết này tác giả sẽ làm rõ những nội dung chủ yếu trong tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa.

Từ khóa: Tư tưởng, Hồ Chí Minh, Nhà nước pháp quyền.

---

* PGS.TS., Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: phuongnd@hul.edu.vn

30. HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN KHIẾU NẠI CỦA VIÊN CHỨC TRONG CÁC ĐƠN VỊ SỰ NGHIỆP CÔNG LẬP

Nguyễn Thành Phương*

Trần Thị Thu Vân**

Tóm tắt: Bài viết tập trung phân tích, bình luận những quy định của Luật Khiếu nại năm 2011 liên quan đến việc bảo đảm quyền khiếu nại của viên chức trong các đơn vị sự nghiệp công lập, cũng như các yêu cầu đặt ra nhằm bảo đảm quyền khiếu nại của viên chức. Đồng thời chỉ ra một số bất cập, hạn chế trong quy định pháp luật. Từ đó, đưa ra những giải pháp nhằm hoàn thiện cơ chế đảm bảo quyền khiếu nại của viên chức trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Luật Khiếu nại năm 2011, viên chức, đơn vị sự nghiệp công lập.

---

* ThS., Khoa Luật Trường Đại học Nam Cần Thơ; Email: nguyenthanhphuong099@gmail.com

** ThS., Khoa Luật Trường Đại học Nam Cần Thơ.

31. YÊU CẦU VỀ TÍNH ỔN ĐỊNH CỦA PHÁP LUẬT TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN

Nguyễn Văn Quân*

Nguyễn Thị Hoài Phương**

Tóm tắt: Trong nhà nước pháp quyền, pháp luật không chỉ có vai trò quan trọng trong điều chỉnh các quan hệ xã hội, cũng như bảo vệ các quyền, tự do cơ bản. Để bảo đảm quyền, tự do cơ bản của con người, pháp luật phải đáp ứng một số yêu cầu cơ bản, trong đó có tính ổn định. Sự ổn định, chắc chắn của luật pháp làm cho công dân yên tâm làm ăn, sinh sống, tin tưởng vào pháp luật, tuân thủ pháp luật một cách tự nguyện. Bài viết phân tích tính ổn định của pháp luật dưới góc độ bảo vệ quyền con người, cũng như mối liên hệ giữa tính ổn định của pháp luật và các đòi hỏi về tính dễ tiếp cận và tính khả đoán của pháp luật trong nhà nước pháp quyền.

Từ khoá: Nhà nước pháp quyền, chất lượng pháp luật, quyền con người, tính ổn định.

---

* TS., Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: nguyen.vnu@gmail.com.

** ThS., Đại học Quốc gia Hà Nội

32. XÂY DỰNG PHÁP LUẬT TÌNH TRẠNG KHẨN CẤP VỀ DỊCH BỆNH ĐÁP ỨNG YÊU CẦU ĐẢM BẢO AN NINH CON NGƯỜI TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Hoàng Thị Ái Quỳnh*

Hoàng Xuân Thanh**

Tóm tắt: Bảo vệ quyền con người là trách nhiệm cơ bản, cốt lõi của nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Theo đó, phải có hạt nhân lý luận ràng buộc nhà nước bởi pháp luật để đảm bảo cho cho tự do cá nhân, an toàn và phát triển của con người, trong đó chú trọng và đề cao việc bảo đảm an ninh con người. Thuật ngữ “An ninh con người” không mới, nhưng còn mang tính trừu tượng và chưa có sự thống nhất về khái niệm. Bài viết tập trung phân tích nội hàm khái niệm “An ninh con người” trong mối quan hệ với quyền con người trong nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, đồng thời phân tích tác động của tình trạng khẩn cấp về dịch bệnh đối với an ninh con người ở Việt Nam. Qua đó chỉ ra rằng việc xây dựng pháp luật tình trạng khẩn cấp về dịch bệnh là cần thiết nhằm đáp ứng yêu cầu đảm bảo an ninh con người trong nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Phương pháp tiếp cận xã hội học - luật học liên ngành và một số phương pháp khác đã được sử dụng để thực hiện nghiên cứu này.

Từ khóa: An ninh con người, tình trạng khẩn cấp, dịch bệnh, nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, Việt Nam.

---

*ThS., Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: quynhhta@hul.edu.vn.

** NCS., Trường Đại học An ninh Nhân dân.

33. PHÁP LUẬT VÀ NHÂN ĐẠO TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Hồ Sỹ Sơn*

Tóm tắt: Việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện pháp luật đáp ứng yêu cầu xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đòi hỏi phải nhận thức đúng đắn và sâu sắc hơn các mối liên hệ của pháp luật, trong đó có mối liên hệ giữa pháp luật với nhân đạo. Với cách tiếp cận đa ngành, liên ngành khoa học xã hội và đa ngành, liên ngành luật học, bài tham luận phân tích làm sáng tỏ khái niệm, bản chất, vai trò của pháp luật; khái niệm, bản chất, vai trò của nhân đạo; nội dung của mối liên hệ giữa pháp luật và nhân đạo; thực trạng thể hiện giá trị nhân đạo trong pháp luật nước ta, trên cơ sở đó chỉ ra các yêu cầu và hướng tăng cường giá trị nhân đạo trong pháp luật trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

---

* PGS.TS., Viện Nhà nước và pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

34. PHÁP LUẬT VỀ HÀNH NGHỀ LUẬT SƯ TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Tôn Thất Nhân Tước*

Tóm tắt: Pháp luật về hành nghề luật sư được thể chế hóa trong hệ thống pháp luật của nhà nước Việt Nam, quản lý xã hội bằng pháp luật là mục tiêu của mọi nhà nước hướng tới trong xã hội hiện đại. Hành nghề luật sư là hoạt động nghề nghiệp của luật sư góp phần bảo vệ công lý, quyền con người, quyền công dân, phát triển kinh tế xã hội, xây dựng nhà nước pháp quyền Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Để làm được điều đó cần phải tiếp tục hoàn thiện các quy định pháp luật về hành nghề luật sư trong nhà nước pháp quyền. Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XIII kiên định mục tiêu “Hoàn thiện đồng bộ hệ thống pháp luật, cơ chế, chính sách nhằm phát huy mạnh mẽ dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ của nhân dân; đồng thời xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong sạch, vững mạnh; cải cách tư pháp, tăng cường pháp chế, bảo đảm kỷ cương xã hội, trước hết là sự gương mẫu tuân theo pháp luật, thực hành dân chủ xã hội chủ nghĩa của cấp uỷ, tổ chức đảng, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và tổ chức chính trị - xã hội các cấp, của cán bộ, đảng viên; tăng cường đại đoàn kết toàn dân tộc”¹.

Từ khóa: Hành nghề luật sư, nhà nước pháp quyền, quyền con người.

---

* ThS. NCS., Đoàn Luật sư tỉnh Thừa Thiên Huế- Văn Phòng Luật Sư Nhân Tước; Email: vplsnhantuooc@yahoo.com.

¹ <http://baochinhphu.vn/Tin-noi-bat/Toan-van-Nghi-quet-Dai-hoi-dai-bieu-toan-quooc-lan-thu-XIII-cua-Dang/424239.vgp>, truy cập ngày 11/02/2022.

35. HIẾN PHÁP PHÁP QUYỀN VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA ĐỐI VỚI VIỆC HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VÀ XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA Ở VIỆT NAM

Mai Văn Thắng*

Tóm tắt: Bài viết tập trung nhận diện, đánh giá, phân tích các tiêu chuẩn của một bản Hiến pháp pháp quyền. Hiến pháp pháp quyền không phải là một bản hiến pháp đơn thuần, mà phải là trụ cột và sự bảo đảm cho tính thượng tôn của pháp luật trong đời sống xã hội, là cơ sở pháp lý tổ chức và hoạt động của nhà nước pháp quyền. Bằng các phương pháp chính như so sánh, phân tích quy phạm, bài viết sẽ nhận diện Hiến pháp năm 2013 từ góc độ của Hiến pháp pháp quyền và trên cơ sở đó, đồng thời đặt trong bối cảnh, điều kiện cụ thể của Việt Nam, tác giả đưa ra một số khuyến nghị góp phần hoàn thiện nhà nước pháp quyền và hệ thống pháp luật trong nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam.

Từ khóa: Hiến pháp pháp quyền, nhà nước pháp quyền, bảo hiến, hệ thống pháp luật, Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam.

---

* TS., Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: thangmv@vnu.edu.vn.

36. ẢNH HƯỞNG CỦA YẾU TỐ VĂN HÓA - XÃ HỘI ĐẾN VIỆC HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN XU HƯỚNG NHÂN ĐẠO HÓA TRONG LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM

Vũ Thị Thủy*

Đào Thúy Hằng**

Tóm tắt: Luật Hình sự là một ngành luật lâu đời trong hệ thống pháp luật các quốc gia nói chung và pháp luật Việt Nam nói riêng. Trên con đường hình thành và phát triển hiện nay của ngành luật này chịu sự tác động của nhiều xu hướng rất đa dạng, với mục đích ngày càng đề cao, bảo đảm hơn nữa quyền con người trong lĩnh vực tư pháp hình sự.

Đặc biệt, với xu hướng nhân đạo hóa - một xu hướng hiện hữu trong hầu hết các chế định của ngành luật, như: từ bỏ, giảm hoặc hạn chế áp dụng hình phạt tử hình; mở rộng các căn cứ miễn, giảm hình phạt; áp dụng các điều kiện có lợi đối với người dưới 18 tuổi phạm tội, phụ nữ và người cao tuổi... Xu hướng này bên cạnh nguyên nhân xuất phát từ chính sách hình sự của Nhà nước, còn do ảnh hưởng bởi cội nguồn văn hóa - xã hội, hình thành nên cách nhìn nhận, đánh giá của cộng đồng đối với người bị buộc tội, người phạm tội. Bài viết sử dụng kết hợp hài hòa giữa phương pháp nghiên cứu xã hội học pháp luật, phương pháp lịch sử, phương pháp tiếp cận liên ngành giữa luật học, văn hóa học và xã hội học nhằm phân tích, lý giải các yếu tố, như: quan điểm tôn giáo, tâm tính người Việt, thái độ của công chúng đến việc hình thành và phát triển xu hướng nhân đạo hóa trong Luật Hình sự Việt Nam. Cũng như sẽ đưa ra một số dự báo về sự phát triển của xu hướng này trong thời gian tới.

Từ khóa: Luật Hình sự, xu hướng nhân đạo hóa, ảnh hưởng, xã hội học pháp luật.

---

* Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật; Email: vuthuy98hd.vnu@gmail.com.

** Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân Văn - Đại học Quốc gia Hà Nội.

37. ĐẢM BẢO TIẾP CẬN CÔNG LÝ TRONG TỔ TỤNG DÂN SỰ Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Nguyễn Thị Thu Thủy*

Tóm tắt: Tiếp cận công lý trong tố tụng dân sự là khả năng tìm kiếm sự đền bù/khắc phục cho những bất công hay thiệt hại về dân sự mà một cá nhân hoặc nhóm cá nhân phải gánh chịu thông qua các thiết chế tư pháp. Để đảm bảo tiếp cận công lý trong tố tụng dân sự, cần đảm bảo các yếu tố tác động đến hiệu quả hoạt động của các thiết chế tư pháp mà hơn nữa là các yếu tố thúc đẩy nhu cầu theo đuổi công lý của công dân. Theo đó, đảm bảo tiếp cận thông tin tố tụng dân sự, đảm bảo sự sẵn có và dễ tiếp cận của các dịch vụ pháp lý, đảm bảo khả năng chi trả của công dân đối với các dịch vụ pháp lý, đảm bảo khả năng tham gia tích cực của công dân trong quá trình tố tụng, đảm bảo tính chính xác, minh bạch của bản án, quyết định giải quyết tranh chấp, đảm bảo hiệu quả thi hành án... là các vấn đề cần được đặt ra trong quá trình hoàn thiện pháp luật tố tụng dân sự.

---

* TS., Viện Nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

38. MỘT SỐ Ý KIẾN VỀ ĐIỀU CHỈNH PHÁP LUẬT ĐỐI VỚI QUAN HỆ GIA ĐÌNH Ở VIỆT NAM

Nguyễn Thanh Tùng*

Tóm tắt: Quan hệ gia đình chịu sự tác động của rất nhiều các quy phạm xã hội khác như đạo đức, tập quán, tôn giáo, pháp luật... Xuất từ vai trò quan trọng của gia đình, cùng với những biến đổi của bối cảnh xã hội đem lại, đang thách thức đe dọa sự tồn tại, phát triển của thiết chế gia đình, đã đặt ra nhu cầu điều chỉnh pháp luật đối với quan hệ gia đình. Lẽ dĩ nhiên, pháp luật cũng cần đặt ra những giới hạn hợp lý cho việc điều chỉnh đối quan hệ gia đình nhằm hướng tới mục tiêu đảm bảo sự hài hoà, ổn định, phát triển chung của xã hội

Cùng với tiến trình xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, nhận thức đúng đắn giới hạn điều chỉnh pháp luật đối với các quan hệ xã hội đang là yêu cầu cấp bách hiện nay. Bài viết phân tích một số khía cạnh của nhu cầu điều chỉnh pháp luật đối với quan hệ gia đình, thực trạng điều chỉnh pháp luật đối với quan hệ gia đình hiện nay đồng thời làm rõ thêm yêu cầu nhận thức về giới hạn điều chỉnh pháp luật đối với vấn đề này.

Từ khoá: Nhu cầu điều chỉnh pháp luật; quan hệ gia đình.

---

* ThS., Viện Nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

39. QUẢN TRỊ NHÀ NƯỚC THEO NGUYÊN TẮC PHÁP QUYỀN Ở CỘNG HÒA LIÊN BANG ĐỨC¹

Nguyễn Minh Tuấn*

Tóm tắt: Theo luật cơ bản Cộng hòa liên bang (CHLB) Đức, nhà nước CHLB Đức là một nhà nước cộng hòa, dân chủ, xã hội, pháp quyền và liên bang (Điều 20, Điều 28 LCB). Năm nguyên tắc hiến định (Verfassungsgrundsätze) này là năm trụ cột trong quản trị nhà nước ở CHLB Đức nhằm xây dựng một nhà nước vì hạnh phúc của nhân dân (Wohlfahrtsstaat), thậm chí những nguyên tắc này còn được vĩnh viễn hóa bởi Điều khoản vĩnh cửu là Điều 79 Khoản 2 trong đó nêu rõ năm nguyên tắc này là không thể thay đổi vì bất kỳ lý do nào. Bài viết dưới đây phân tích những đặc điểm của nguyên tắc pháp quyền (Rechtsstaatlichkeit) ở Đức, đồng thời làm rõ những yếu tố nội dung và hình thức của quản trị nhà nước theo nguyên tắc pháp quyền ở CHLB Đức.

Từ khoá: Rechtsstaat, Rechtsstaatlichkeit, Rule of law, Cộng hoà liên bang Đức

---

¹ Bài viết này được cập nhật, phát triển ý từ công trình của tác giả đã công bố: Nội dung và thực tiễn thực hiện nguyên tắc Rechtsstaatlichkeit ở Cộng hoà liên bang Đức, in trong sách: "Pháp quyền và chủ nghĩa Hiến pháp một số vấn đề lý luận và thực tiễn", Nxb chính trị quốc gia sự thật, Hà nội, 2019, tr. 290-309.

* PGS.TS., Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: tuanguyenminh1979@gmail.com.

40. PHÁP LUẬT VỀ BẢO ĐẢM QUYỀN IM LẶNG TRONG LUẬT TỔ TỤNG HÌNH SỰ VIỆT NAM – THỰC TRẠNG VÀ KIẾN NGHỊ

Bùi Thanh Tâm*

Tóm tắt: Để đảm bảo việc thực hiện “Chiến lược xây dựng và hoàn thiện nhà nước pháp quyền Xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045”, việc tiếp tục bổ sung, điều chỉnh các quy định pháp luật bảo vệ cho Quyền con người theo các Công ước quốc tế mà Việt Nam đã tham gia ký kết là vô cùng cấp thiết. “Quyền im lặng” trong Tố tụng hình sự đã được ghi nhận từ rất sớm trong nhiều văn bản của pháp luật quốc tế và đã bước đầu được ghi nhận trong hệ thống pháp luật nước ta một cách gián tiếp tại Hiến pháp nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam 2013 và Bộ luật Tố tụng hình sự 2015. Đây là một bước tiến lớn trong việc bảo vệ quyền con người và thực hiện trình tự xét xử công bằng trong tố tụng hình sự. Song trên thực tế vấn đề pháp lý đảm bảo thực hiện quyền vẫn còn tồn tại những điểm hạn chế. Bài viết phân tích khoảng trống về bảo đảm “quyền im lặng” của pháp luật của Việt Nam, từ đó đưa ra những kiến nghị hoàn thiện, đảm bảo việc thực hiện mục tiêu xây dựng nền tư pháp vững mạnh.

Từ khóa: Quyền im lặng, tố tụng hình sự, bảo đảm, biện pháp bảo đảm.

---

* Công ty TNHH TOTO Việt Nam, Khu CN Thăng Long, Hà Nội; Email: buithanhtam32988@gmail.com.

41. SỰ THỂ HIỆN CỦA NGUYÊN TẮC NHÂN ĐẠO TRONG LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN

Nguyễn Văn Tròn*

Nguyễn Anh Thu**

Tóm tắt: Bài viết tập trung phân tích những vấn đề lý luận của nguyên tắc nhân đạo trong luật hình sự Việt Nam, phân tích những biểu hiện của nguyên tắc nhân đạo trong luật hình sự, chỉ ra những tồn tại, hạn chế trong quy định của pháp luật hình sự khi áp dụng nguyên tắc nhân đạo. Trên cơ sở đó, nhóm nghiên cứu đề xuất một số giải pháp hoàn thiện pháp luật hình sự Việt Nam về nguyên tắc nhân đạo.

Từ khoá: Sự thể hiện của nguyên tắc nhân đạo, nguyên tắc nhân đạo, luật hình sự, hoàn thiện nguyên tắc nhân đạo.

---

* ThS., Trường Đại học Cần Thơ; Email: nvtron@ctu.edu.vn.

** ThS., Trường Đại học Tây Đô; Email:nguyenanhthu@tdu.edu.vn.

42. CƠ CHẾ HIẾN PHÁP BẢO VỆ QUYỀN CON NGƯỜI TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Võ Thị Phương Uyên*

Nguyễn Nam Phương**

Tóm tắt: Một trong những mục tiêu quan trọng và nhất quán của Đảng và Nhà nước ta đặt ra khi xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa chính là mục tiêu bảo vệ quyền con người, xem con người và các quyền cơ bản của con người là giá trị cao quý cần được bảo vệ bởi pháp luật. Hiến pháp – văn bản có giá trị pháp lý cao nhất trong hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật là một công cụ rất hiệu quả để bảo vệ quyền con người. Bài viết phân tích về đặc điểm của nhà nước pháp quyền cũng như việc bảo vệ quyền con người trong nhà nước pháp quyền thông qua cơ chế hiến pháp. Qua đó, tác giả nêu ra những hạn chế của cơ chế hiến pháp hiện hành khi ghi nhận và bảo vệ về quyền con người và đề xuất kiến nghị hoàn thiện.

Từ khóa: quyền con người, Hiến pháp, cơ chế bảo vệ quyền con người, nhà nước pháp quyền

---

* Trường Đại học Cần Thơ; Email: vtpuyen@ctu.edu.vn

** Trường Đại học Cần Thơ; Email: namphuong@ctu.edu.vn

43. PHÁP LUẬT TRONG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Võ Khánh Vinh*

Tóm tắt: Pháp luật là đặc trưng cơ bản, cốt lõi, có nội hàm rất phong phú và gắn liền với những đặc trưng cơ bản, cốt lõi khác của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Bài viết này luận giải nội dung, tính chất của đặc trưng này và mối quan hệ của đặc trưng này với các đặc trưng khác của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam; thực trạng khái quát về pháp luật hiện nay; đổi mới thể chế pháp luật trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Từ khoá: Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam; pháp luật là đặc trưng cơ bản, cốt lõi của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam; pháp quyền; mối quan hệ của pháp luật với các đặc trưng khác của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam; đổi mới thể chế pháp luật trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

---

* GS. TS., Viện Nhà nước và Pháp luật, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.